

27101 - 22994-7

Mar 1950 A

S

5584

DOA/111

HOOGE COMMISSARIAAT VAN HET KONINKRIJK
DER NEDERLANDEN

Politieke Afdeling.

No. G. 3296.

FOTO-Bt.Z.
No. 22920.

Z

VERTROUWELIJK.

*Mr. Byl
Van de Meijer
Copie Soudan
Kanselarij (5 weken p.m.)*

DE BALANS VAN TWEE MAANDEN SOUVEREINITEIT.

Ruim twee maanden zijn thans verstreken sedert Nederland de soevereiniteit over de Indonesische archipel overdroeg aan de nieuw gevormde Republiek der Verenigde Staten van Indonesië. Het lijkt de moeite waard aan het eind van deze - alhoewel nog slechts zeer korte - periode een, uiteraard zeer voorlopige, balans op te maken van de ontwikkelingen welke zich in die periode in Indonesië hebben voorgedaan.

Wil men daarbij een zo eerlijk en objectief mogelijk oordeel bereiken, dan mag men niet uitsluitend afgaan op de uiterlijke verschijnselen, zoals deze zich heden ten dage in dit uitgestrekte eilandrijk aan het oog van de waarnemer voordoen, doch dient men daarbij een aantal omstandigheden in aanmerking te nemen, waaronder de ontwikkelingen zich in dit land sedert ultimo December 1949 hebben voltrokken.

Vooraf bij een vergelijking met de gang van zaken onder Nederlands bewind, waartoe de Nederlandse gemeenschap uiteraard steeds geneigd is, moeten deze oorzakelijke factoren in het oog gehouden worden. Derhalve zij het volgende vooropgesteld, alvorens de ontwikkelingen sinds de soevereiniteitsoverdracht te overzien.

De omstandigheden waaronder de soevereine Republiek der Verenigde Staten van Indonesië het levenslicht aanschouwde, waren uitermate moeilijk. Op welhaast ieder gebied viel in meerdere of mindere mate ontwrichting waar te nemen, veroorzaakt door drie en een half jaar Japanse bezetting, onmiddellijk gevolgd door een politieke en sociale revolutie, welke op haar beurt wederom aanleiding gaf tot een tweetal door Nederland gevoerde politieke acties, waarop van Indonesische zijde gereageerd werd met een zo consequent mogelijk uitgevoerde verschroeiende aarde-taktiek. Ontwrichting van spoor- en wegverkeer door destructie van kunstwerken, verwaarlozing van irrigatie- en overige welvaartsobjecten, stelselmatige vernietiging van fabrieken en landbouwbedrijven, alsmede jarenlange stagnatie in de import van dringend nodige kapitaals- en verbruiksgoederen en een totaal ontworpen geld- en goederenhuishouding zijn slechts enkele der talrijke factoren, welke hun uitwerking tot aan de dag van heden in steeds nijpender mate doen gevoelen.

Een tweede factor, die niet over het hoofd mag worden gezien, is de geringe bestuurs- en regeringservaring van hen, die aan de macht gekomen zijn. Deze vloeide voort uit de koloniale verhoudingen op maatschappelijk en bestuursgebied, welke oorzaak zijn geweest, dat slechts een zeer gering aantal Indonesiërs in leidinggevende functies aanwezig waren of ervaring hadden opgedaan op het ogenblik van de soevereiniteitsoverdracht. Daarbij komt dan nog de samenstelling van de Indonesische samenleving, gekenmerkt als zij is door een grote massa analphabeten of zeer weinig ontwikkelden, waarboven een zeer dunne laag van een numeriek uiterst gering aantal intellectuelen.

Door deze beide omstandigheden is het reservoir aan kennis en ervaring, waaruit de nieuwe staat moest putten, uitermate klein.

Deze -

Deze beide feiten in aanmerking nemende, zal het ~~geen~~ geen verwondering wekken, dat een onder revolutionnaire spanningen verloopende overgang van een gekoloniseerde Indonesische maatschappij naar een volledig onafhankelijk volksbestaan met ernstige storingsverschijnselen op welhaast ieder gebied gepaard is gegaan.

Een derde factor, welke men bij het beoordelen van de toestand in acht moet nemen is de revolutionnaire ommekeer in de geestesgesteldheid van het Indonesische volk, allereerst onder de meer ontwikkelden, maar evenzeer en wellicht nog in sterkere mate onder de jeugdige schoolgaande generatie.

Een van de vele uitingen hiervan is de onevenredige overwaardering van de revolutionnaire instelling bij het individu, met als automatisch gevolg een mindere appreciatie van een ieder, die zijn denken en handelen baseert op zakelijke nuchterheid. Een logisch, en uiteraard voorshands schadelijk, gevolg hiervan is dat niet langer "the right man on the right place" wordt gesteld. Hiervan is onvermijdelijk weer een slecht functionerende overheidsadministratie het gevolg, met alle ongewenste en voor een rustige ontwikkeling zelfs gevaarlijke consequenties daarvan.

Een ander uit deze geestelijke revolutie voortkomend verschijnsel is de bewuste distanciering van Indonesische functionarissen ten opzichte van de voormalige Nederlandse leiding gevende ambtenaren. Dit streven tot breken met verhoudingen en instellingen, welke dateren van vóór de soevereiniteitsoverdracht, hetwelk o.m. tot uiting komt in een vrijwel ongebreidelde drang tot opheffing van onder Nederlandse invloed tot stand gekomen deelstaten, is onder de gegeven omstandigheden psychologisch volkomen verklaarbaar, al wil hiermede allerm minst worden gezegd, dat het belang van de jonge Indonesische staat daardoor wordt gediend. Hetzelfde geldt voor de vervanging van vele ervaren Indonesische federale ambtenaren door Republikeinen, wier voornaamste aanbeveling is dat zij steeds gestreden hebben tegen het "Nederlandse"-gezagsapparaat.

In de vierde plaats zullen wij Nederlanders bij de beoordeling van de hedendaagse situatie en van de toekomstige ontwikkeling van Indonesië duidelijk moeten beseffen, dat daarbij niet langer Westerse maatstaven op het gebied van politiek, efficiency en onkreukbaarheid in de Overheidsadministratie van toepassing kunnen zijn. In het bijzonder wordt in dit verband gedacht aan de in de Westerse samenleving voorkomende democratische normen, welke in een Oosterse maatschappij nu eenmaal niet zonder meer van toepassing zijn (en ook onder Nederlands bewind niet steeds tot hun recht kwamen) en aan de hoge eisen van onkreukbaarheid, welke men in het Westen pleegt te stellen, doch die in het Oosten nu eenmaal niet op dezelfde wijze worden gevoeld. Dit verloren gaan van Westerse normen van democratie, efficiency en onkreukbaarheid moge uit Westers oogpunt bezien betreuenswaardig zijn, zij is een consequentie van de soevereiniteitsoverdracht, welke wij als zodanig hebben te aanvaarden, en in ons oordeel hebben te verdisconteren.

Tenslotte dient men in aanmerking te nemen, dat twee maanden uiteraard een veel te korte periode is om een zo ingrijpende omschakeling als die van een overwegend Nederlands op een volledig Indonesisch bestuur te kunnen volbrengen, en derhalve ook te kort om reeds een definitief oordeel te kunnen uitspreken.

Wij hebben de opgesomde factoren met zoveel nadruk voorop gesteld, omdat het de gemiddelde Nederlander, en speciaal die in Indonesië, begrijpelijkerwijze veel moeite kost ze voldoende in het oog te houden. Nochtans moeten wij daarnaar streven, willen wij niet bevooroordeeld zijn in onze beschouwing. Met een simpele vergelijking met "hoe het vroeger was" of "hoe het in Nederland is", komt men er niet en doet men het onafhankelijke Indonesië onrecht.

De opgesomde omstandigheden en factoren vormen derhalve op zichzelf reeds een afdoende verklaring van het feit, dat na de overdracht van de Nederlandse souvereiniteit met stelligheid op een zekere aanvankelijke achteruitgang over de gehele linie hier-telende gerekend moest worden. Het verontrustende is, dat de achteruitgang sneller en groter is geweest dan men met inachtne-ming van deze factoren had behoeven te verwachten.

- . -

In de periode, gelegen tussen 27 December 1949 en de dag van heden viel van een geleidelijke terugkeer naar geordende toestan-den nog weinig te bespeuren. Integendeel kenmerkten de ruim twee maanden, welke verstreken sedert het tijdstip waarop Indonesië een soevereine staat werd, zich door toespitsing van reeds bestaande tegenstellingen en strijd op velerlei gebied.

Door een alles overheersend nationalistisch sentiment werd onvoldoende aandacht aan de eisen van de nuchtere realiteit ge-schonken. Op welhaast elk terrein speelde zich een strijd af tus-sen sentiment en verstand, tussen extremisten en gematigden, tus-sen demagogie en staatsmanschap, en steeds weer bleek het eerste de overhand op het laatste te kunnen verwerven.

De gebeurtenissen, welke de openbare aandacht in de afge-lopen periode het meest in beslag namen, waren die welke men pleegt samen te vatten als de Westerling-affaire. Voor de reacties daarop in de openbare mening zij verwezen naar de geregelde pers-overzichten van de Afd. Voorlichting, alsmede naar de rapporten Nos. A 1334 d.d. 16 Januari 1950 en No. G. 2845 d.d. 1 Februari j.l. Deze zaak is voor Nederland van zeer groot belang geweest, omdat de positie van ons land in Indonesië onnoemelijke schade heeft geleden door het optreden van deze onverantwoordelijke heet-hoofd en meer nog door de steun, welke hij ontvangen heeft van sommige Nederlandse kringen. Voorts is de zaak ook voor de R.I.S. en haar regering zeer nadelig geweest, omdat zij bijgedragen heeft tot een ontstaan van wetteloosheid in de eerste critieke periode van haar bestaan en tot een prestigeverlies en verzwak-king van de R.I.S.-regering in de ogen van het volk.

Nochtans is de Westerling-affaire voor de toekomst van Indonesië niet zo ernstig geweest als een aantal andere, hieronder te noemen ontwikkelingen, die minder de publieke aandacht hebben getrokken, maar op den duur voor de structuur van de staat meer blijvend gevaar opleveren.

Hetzelfde geldt, zij het in mindere mate, voor de Darul-Islam beweging. Ook hierover werd veel gesproken en geschreven, en ongetwijfeld zal het aan de R.I.S. nog een grote en langdurige krachtsinspanning kosten deze beweging geheel onder de knie te krijgen. Maar ook daar geldt het een betrekkelijk geïsoleerd ver-schijnsel, dat eerst een levensgevaar voor de R.I.S. zou kunnen gaan opleveren in combinatie met andere meer wijdverbreide of diepvetende gevaren, waarop gewezen moet worden.

Reeds spoedig na de souvereiniteitsoverdracht ontbrandde op Java en Sumatra opnieuw de strijd tussen Unitarisme en Federalisme, welke strijd in wezen neerkomt op een keuze tussen de nog steeds door revolutionaire tendenzen gedreven Regering van de Republiek Indonesia en de meer evolutionaire, op constitutionele basis ge-schoeide Regering van de Republiek der Verenigde Staten van Indo-nesië. Slag op slag bleek hierbij het militante unitarisme van de Republiek vrijwel zonder weerstand zijn wil te kunnen opleggen. (zie de rapporten Nos. G. 2710 d.d. 20 Januari 1950, G. 2751 d.d. 24 Januari 1950, No. G. 2979 d.d. 9 Februari 1950, No. G. 3182 en G. 3184 d.d. 3 Maart 1950).

Door

Door het aannemen op 2 Maart j.l. van de moties tot onmiddellijke opheffing van vrijwel alle deelgebieden en hun onmiddellijke aansluiting bij de Republiek Indonesia, heeft de R.I.S.-Volksvertegenwoordiging duidelijk bewezen, althans op dit punt, voorshands niet bereid te zijn zich achter de Regering Hatta te scharen in haar streven tot regeren op constitutionele basis. Hoezeer de positie van het R.I.S.-Kabinet door deze parlementaire uitspraak verzwakt is - om van de overgebleven deelgebieden maar niet te spreken - behoeft geen nader betoog.

De Regering van de "deelstaat" Republiek Indonesia heeft waarlijk niet stilgezeten. Met volledige steun en medewerking van het alom oppermachtige militair bestuur, dat via de K.O.D.M.-organisaties tot in de meest verafgelegen dessa's een zekere invloed bezit, wist de Republikeinse Regering reeds in de afgelopen periode in verscheidene buiten haar eigen territorium gelegen deelstaten en overige zelfstandige gebiedsdelen de aanvankelijk uit haar locale aanhangers gevormde schaduwbesturen door het "volk" tot de vertegenwoordigers van het wettige Republikeinse bestuur te doen uitroepen.

De aldus gecreëerde dubbelbesturen veroorzaakten uiteraard de grootst mogelijke verwarring op bestuurs- en maatschappelijk gebied en vormden zodoende allerwege voor de pro-Republikeinse elementen een gereede aanleiding tot feitelijke eliminering van het nog steeds legale federale bestuur.

De door de R.I.S.-Regering in de de-facto opgeheven negara's Pasundan en Djawa Timur aangestelde regeringscommissarissen slaagden er tot dusverre niet in een bevredigende oplossing voor het vraagstuk der dubbelbesturen te vinden. De van Republikeinse zijde hierbij verleende "medewerking" resulteerde als regel in de benoeming op alle belangrijke posten van gewezen non-coöperatieve Republikeinse functionarissen, aan wie de ex-federale ambtenaren in het gunstigste geval als adviseurs bleven toegevoegd. Bij de keuze uit kandidaten placht hierbij steeds opnieuw zuiverheid in de nationalistische (revolutionaire) leer boven feitelijke geschiktheid op grond van genoten opleiding en ervaring te worden gesteld.

Een ander verschijnsel, waartegen de R.I.S.-Regering niet bij machte bleek iets met succes te kunnen uitrichten, was de eigenmachtige en vaak volmaakt willekeurige wijze van optreden van locale militaire gezaghebbers. Legio is het aantal voorbeelden van gevorderde op geen enkel wettelijk voorschrift steunende heffingen, waaraan zowel de plaatselijke bevolking als de Westerse ondernemers onderworpen worden. Het zich toeëigenen van belastinggelden, aanwezig kasmiddelen van openbare instellingen en bedrijven, handeldrijven voor eigen rekening, alsmede het treffen van eigen uitvoerregelingen buiten de R.I.S.-regering om, welke feiten zich met name in Oost-Java en Z.Sumatra, doch elders evenzeer, veelvuldig voordeden, zijn even zovele symptomen van een schromelijk tekort aan verantwoordelijkheidsbesef van de zijde der betrokken commandanten, als bewijzen van onmacht van de kant van het Centrale Gezag.

Met uitzondering (nog) van de deelstaat Oost-Indonesië, heerst in geheel Indonesië in de praktijk de staat van beleg, waarbij het militaire bestuur zich niet slechts boven het civiele gezagsapparaat heeft geplaatst, maar in de regel de taak van dit laatste aan zich getrokken heeft. Aldus ziet men hoe militaire gouverneurs zich in de meest uiteenlopende aangelegenheden van zuiver civiele aard menen te moeten mengen.

Dat ook tussen de verschillende T.N.I.-onderdelen de verhouding niet steeds even gunstig is, bleek thans wederom uit de berichten omtrent onderlinge gevechten, welke in de afgelopen week te Blitar (Oost-Java) zijn uitgebroken tussen een T.N.I.-bataljon en het ter plaatse gelegerde studenten-bataljon.

Ook op sociaal gebied ontwikkelden zich in de afgelopen periode zorgwekkende problemen. Duizenden ex-guerilla strijders moesten zich in de afgelopen periode een plaats in de burgermaatschappij trachten te veroveren, hetgeen voor velen vrijwel onmogelijk bleek. Ruim 200.000 T.N.I.ers zullen uit het leger moeten afvloeien, terwijl ook het ambtenarencorps drastisch dient te worden ingekrompen, wil het overheidsapparaat in de naaste toekomst nog enigermate efficiënt werken.

Over geheel Indonesië viel een sterke opleving in de activiteit van meestal extreem politiek getinte arbeiders vakverenigingen waar te nemen. Een golf van stakingen, zowel in haven-bedrijven (Belawan Deli, Semarang en Surabaya) als in industrieën (Palembang, Cheribon, Surabaya en Makassar) gaat nog steeds over het gehele eilandenrijk, waarbij de leiders der vakverenigingen door hun vaak exorbitante eisen blijk geven zich onvoldoende bewust te zijn van hun verantwoordelijkheden.

Gedreven door de gebiedende eis tot drastische bezuiniging op de overheidsuitgaven, ontwierp de RIS-regering een nieuwe ambtenaren salarisregeling, welke neerkomt op aanzienlijke vermindering van inkomsten voor de voormalige federale ambtenaren. Reeds thans staat vast, dat bij de huidige hoge levensstandaard de nieuwe salarissen in vele gevallen geheel ontoereikend zullen zijn, hetgeen knoeierijen in de hand zou werken. Op grond hiervan bleek de RIS-regering tot dusverre huiverig om tot onmiddellijke invoering der nieuwe salaris-regeling over te gaan.

De ontwikkelingen in de afgelopen maanden op economisch gebied gaven evenmin redenen tot optimisme.

In het bijzonder zag de suikerindustrie op Java zich in vele gebieden voor grote moeilijkheden geplaatst om tijdig over de nodige inhuurgronden voor de nieuwe aanplant te beschikken. De Indonesische grondeigenaars treden niet meer, zoals vroeger, in rechtstreeks contact met het fabriekspersoneel, doch zijn thans georganiseerd in landbouwersbonden. Doordat de leiders van deze laatste bonden exorbitante huurprijzen eisen, kon in vele streken geen overeenstemming met de fabrieken worden bereikt. Verscheidene fabrieken met name in Oost-Java zullen als gevolg hiervan dit jaar geen aanplant in de grond kunnen brengen.

De overige Westerse landbouw-ondernemingen konden hun bedrijven in de regel normaal voortzetten, zij het ook niet steeds zonder ernstige moeilijkheden als gevolg van de chaotische toestanden op bestuursgebied.

Dat de industriële bedrijven als gevolg van stakingen en daaruit voortvloeiende stagnatie in de aanvoer van grondstoffen ernstige nadelen ondervonden, spreekt vanzelf.

De financiële vooruitzichten van Indonesië zijn somber. De geldcirculatie en het prijzenpeil stijgen voortdurend, en het geschatte tekort op de begroting over 1950 is thans reeds gestegen tot 3.8 milliard gulden. Ten aanzien van de monetaire situatie worden thans echter drastische sanerings-maatregelen overwogen.

In vele streken is de criminaliteit althans t.a.v. goederen, onrustbarend toegenomen. Met name in Oost-Java en speciaal te Surabaya is de situatie door optreden van plunderende benden en als gevolg van aanhoudende auto-diefstallen op grote schaal, thans ongunstiger dan ooit. Ook in het havengebied van Tandjong Priok beginnen de diefstallen een zeer bedenkelijke omvang aan te nemen.

- . -

Over Communisme is in dit overzicht gezwegen. Terzake wordt naar de afzonderlijke rapporten daarover verwezen. Van openlijke communistische activiteiten bleek in de afgelopen periode niet veel. Het lijkt echter geen twijfel, dat het communisme systematisch voortgaat zich te organiseren en zijn netten uit te zetten, terwijl het latente gevaar daarvoor groter wordt, naarmate de toestanden in het land ongeordender worden.

Daarentegen -

Daarentegen dient erop gewezen te worden, dat de veiligheid van het leven momenteel groter is dan gedurende lange tijd voor de soevereiniteitsoverdracht, m.a.w. er worden minder misdrijven tegen het leven, speciaal van Europeanen, gepleegd.

- . -

Een samenvatting van de bovenomschreven ontwikkelingen in de jonge soevereine Indonesische staat gedurende de eerste maanden van zijn bestaan, biedt een nog weinig gunstig beeld.

Op staatkundig gebied ziet men hoe de deelstaat Republiek Indonesia binnen het raam der staten-federatie in steeds toenemende mate met revolutionair élan alle macht aan zich trekt, waardoor aan de oorspronkelijke federale opzet van de R.I.S. praktisch alle inhoud ontnomen dreigt te worden. Dit proces is nog niet ten einde; er zijn tekenen, welke erop wijzen, dat ook de nog resterende zelfstandige negara's Sumatra Timur en Oost-Indonesië spoedig aan de beurt zullen komen.

Op politiek gebied valt waar te nemen, hoe de Indonesische miljoenenbevolking ondanks de na 4½ jaar strijd door haar verworven nationale onafhankelijkheid blijvend door intensieve propaganda in beweging wordt gehouden ter verdere vervolmaking van het nationale ideaal: de op sociale rechtvaardigheid gebaseerde Indonesische eenheidsstaat.

De eenheidsstaat zal vermoedelijk wel bereikt worden; voor de sociale rechtvaardigheid ziet het er minder hoopvol uit. Indonesië vertoont momenteel het beeld van een revolutionaire beweging die haar doel, de onafhankelijkheid, bereikt heeft, en nu door haar leiders in de bedding der legaliteit moet worden teruggevoerd. Het voornaamste lichtpunt in de situatie is, dat de RIS-regering zich van deze noodzaak ten volle bewust is. Tot dusverre bleek zij echter onmachtig om de door de revolutie in het jaar 1945 opgeroepen geesten te bezweren. Het zaad der Indonesische revolutie blijkt in het bijzonder op Java en Sumatra wel in een zeer vruchtbare bodem te zijn gevallen en zodanige groei-kracht te bezitten, dat zij, die het in 1945 zaaiden, thans de grootste moeite blijken te hebben om de vruchten hunner revolutionaire arbeid te oogsten als gevolg van het welig en hoog opschietend onkruid, dat zowel de zaaiers als het oorspronkelijk gezaaide gewas dreigt te verstikken.

DJAKARTA, 6 Maart 1950.-
vd/vdG.

DISTRIBUTIELIJST:

Z.E. de Hoge Commissaris	1 x
MINUOR	5 x
Min. B.Z.	2 x
Commandant Ned. Strijdkrachten	1 x
Vlagofficier K.M.I.	2 x
6 Commissarissen	6 x
Mr. Gieben	1 x
Dr. de Beus	1 x
Drs. Speekenbrink	1 x
Dr. Graf	1 x
Hr. van Deirse	1 x

Hoofden van Nederlandse diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen te:

WASHINGTON	1 x	CANBERRA	1 x
OTTAWA	1 x	WELLINGTON	1 x
CAIRO	1 x	MANILLA	1 x
TEHERAN	1 x	SAIGON	1 x
KARACHI	1 x	DJEDDAH	1 x
NEW DELHI	1 x	TOKIO	1 x
RANGOON	1 x	HONGKONG	1 x
BANGKOK	1 x	SINGAPORE	1 x
Permanente Vert. Nederland b/d Ver.Naties,		NEW YORK	1 x